

muziek te pas komt – soms hele cantates – dan zoekt hij er zelf de muziek bij. Maar allengs is het toch in het bijzonder de literatuur geworden. Hij gaat literatuur schrijven en gaat óver literatuur schrijven. En wat hij over literatuur schrijft, blijkt zelf ook weer literatuur te zijn. Wat dan op zijn naam komt te staan zijn romans, zijn essays, zijn gedichten, zijn ook beoordelingen. Zo was het al lang vóór 1954, maar dan verbreedt zich de stroom, zijn belangstelling verwijdt zich. De aanduiding van cultuurfilosoof is straks niet misplaatst.

In dat jaar 1954 dus de splitsing van het oude en tegelijk een nieuw begin met alle mogelijkheden tot verdere ontplooiing. Reeds was hij toen, naast zijn bijdragen aan literaire periodieken, letterkundig medewerker aan het dagblad *De Rotterdammer*, maar die medewerking werd nu vast; zij zou later worden voortgezet in het landelijk dagblad *Trouw*. Tegelijk werd hij docent voor anthropologie en kunstgeschiedenis aan de Christelijke Akademie voor Lichamelijke Opvoeding, toen juist, dank zij een Rotterdamse gemeentelijke subsidie, geopend aan de Witte de Withstraat. Bovendien ging de radio in toenemende mate een beroep op hem doen. De erkenning groeide nu gestadig. In 1951 was hij al benoemd tot lid van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde; in 1964 krijgt hij in de ridderzaal van het Muiderslot de tweejaarlijkse prijs voor de kritiek uitgereikt. In 1957 was hij reeds koninklijk onderscheiden. En in 1965 verleent de Vrije Universiteit hem het eredoctoraat. Hij blijft Rotterdams burger, maar hij moet vaak op reis, want allerwege blijkt men in het land en in velerlei kring van geestverwanten te hechten aan zijn als wijs en bezadigd geroemde oordeel in tal van culturele vragen van deze tijd.

De Rochussenstraat blijft hij trouw, totdat hij op latere leeftijd intrekt in de verzorgingsflat Borghave te Schiebroek, met zijn lieve zorgzame vrouw Anna Maria Gerber, met wie hij in 1921 gehuwd was en die hem in 1977, na een huwelijk dus van 56 jaren, zou ontvallen.

Wat de samenvatting van zijn verdiensten betreft, zij is voortreffelijk gegeven in de beslissing van de hierboven vermelde kritiekprijs. Ik citeer daaruit: 'Hij heeft zich, indien niet steeds gedragen door, dan toch duidelijk verbonden gevoeld met de orthodox Protestantse gemeenschap in Nederland en zijn gaven in dienst gesteld van een groeiende openheid van dit deel van ons volk voor de Nederlandse letterkunde. Doctrinair noch opportunistisch van aanleg, heeft hij vanuit een sterk persoonlijke, aanvankelijk